

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ. ІСТОРІЯ МОВИ

Галина Гримашевич

НАЗВИ ЧОЛОВІЧОГО ПІДЖАКА В СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті проаналізовано назви чоловічого піджака, зафіксовані в середньополіських говірках, визначено семантичну структуру лексем, мотиви їх номінації, особливості словотворення, етимологію, зазначено перспективи подальших наукових досліджень тематичної групи лексики одягу.

Ключові слова: тематична група лексики, назви одягу, середньополіські говірки, лексема, мотивація.

Упродовж останніх десятиріч в українській діалектології помітну увагу приділяють вивченню діалектної лексики, яка є важливим джерелом пізнання дійсності, свідченням матеріальної та духовної культури діалектоносіїв, їхнього світогляду, міждіалектних та міжмовних контактів населення. Але, як зазначає П. Гриценко, наявні сьогодні джерела інформації про українську діалектну лексику демонструють неповноту, лакунарність матеріалу, наявність різноманітних обмежень у його репрезентації [5, с. 19], що свідчить про актуальність кожного лексикологічного дослідження, яке ґрунтується на достовірному діалектному матеріалі, зафіксованому з уст діалектоносіїв. Уваги дослідника вимагають усі регіони українського діалектного континууму, але чи не найбільше її потребують архаїчні ареали Славії, до яких належить і Середнє Полісся як частина прабатьківщини слов'ян. Упродовж останніх десятиріч воно зазнало чимало змін, зумовлених переважно міграційними чинниками – переселенням людності із забруднених територій, які постраждали від аварії на ЧАЕС, а також загальним старінням населення. Незаперечно, що саме в мовленні представників старшого покоління збережено раритетні діалектні явища на різних мовних рівнях, але найбільше – на лексичному, оскільки втрата багатьох реалій призводить до зникнення з лексичної системи говірки значної кількості назв, переосмислення, звуження чи розширення їхньої семантики тощо.

Назви одягу та взуття як складова побутової лексики здавна привертала увагу етнографів (праці П. Чубинського, Ф. Вовка, Г. Маслової, О. Воропая, Т. Ніколаєвої, Г. Стельмашук, К. Матейко та ін.), мовознавців як із позиції діахронії (Г. Войтів, Г. Миронова), так і синхронії (дослідження Ф. Бабія, Л. Пономар, Н. Пашкової, Т. Щербини та ін.), хоча середньополіські говірки не стали об'єктом їхнього дослідження, що й зумовлює актуальність запропонованої розвідки та необхідність введення до наукового обігу лексики одягу одного з архаїчних ареалів Славії.

Так, у працях П. Чубинського відзначено обрядову роль різних елементів одягу, зафіксовано повір'я та перекази, пов'язані з ним [16]. Ф. Вовк поділив народний одяг на жіночий і чоловічий; він вважав, що жіночий одяг зберіг у собі значно більше архаїчних елементів, які походять ще з тієї доби, коли цей одяг не відрізнявся від чоловічого [2]. У монографії Г. Маслової проаналізовано елементи одягу східних слов'ян, подано класифікацію одягу за призначенням і виділено три основні складові традиційного народного костюма [6]. О. Воропай виділив фактори, що впливали на формування народного побуту, зокрема одягу: 1) природне середовище; 2) культурна спадщина; 3) культурні зв'язки, взаємини; 4) мистецькі здібності народу, класифікував одяг за статтю користувача, виділяючи жіноче вбрання (головні убори, сорочка, одяг, який носять поверх сорочки, крайка, гуня, взуття) і чоловіче вбрання (шапка, сорочка, корсетка, штани, пояси, взуття); окремо розглянуто одяг, яким однаковою мірою могли користуватися жінки й чоловіки [4]. Об'єктом вивчення Т. Ніколаєвої є український народний одяг Середньої Наддніпрянщини, який авторка поділяє на натільний одяг (сорочки), поясний (штани і спідниці) і нагрудний одяг, верхній одяг (осінньо-весняний та зимовий), додаткові елементи традиційного одягу (пояси, головні убори, взуття, прикраси) [11]. Г. Стельмашук репрезентує цінний етнографічний матеріал про поліський народний костюм кінця XIX–початку XX

ст., класифікує компоненти поліського одягу за основним призначенням, значну увагу приділяє еволюції поліської сорочки, поясного жіночого одягу, верхньому одягу, особливо хутряному, поясам (їх часто використовували в різних обрядах), досліджує поліські жіночі головні убори кінця XIX–початку XX ст., які за традицією чітко розділяли за функціональним призначенням залежно від віку, сімейного та соціального стану тощо [14; 15]; К. Матейко поклала в основу організації словника сегментацію лексикографованого матеріалу, умістила етнографічні інтродукції-есе перед кожною словниковою частиною, застосувала поєднання дескриптивного та лексикографічного підходів до репрезентації понять, пов'язаних із народним одягом, зневиразнила протиставлення між монографією та словником як формами вербального представлення традиційної культури; зберегла навіть деякі композиційні особливості монографії, увівши до праці нетипові для словника розділи «Вступ» і «Висновки» [7].

Г. Войтів проаналізувала назви одягу в пам'ятках української мови XIV–XVIII ст., їхнє походження, семантику, зв'язки в межах тематичної групи [3]. Об'єктом вивчення Г. Миронової стали назви одягу в давньоруській мові [8; 9; 10]. У монографії Л. Пономар досліджено назви народного традиційного одягу Західного Полісся в ареальному аспекті; визначено, що народний костюм цієї території виділяється серед інших локальних типів костюмів України, зокрема на тлі середньополіського та східнополіського типів [13]. Ф. Бабієм проаналізовано назви на позначення одягу, взуття, головних уборів і ін. у говірках середнього басейну Горині, які автор поділяє на жіночі й чоловічі, розглядає також жіночі прикраси, відзначає неоднорідність досліджуваного ареалу на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях тощо [1]. Н. Пашкова проаналізувала назви одягу в українських говорах Карпат, зосередивши увагу на структурно-семантичній, генетичній та ареальній характеристиці досліджуваних номенів [12]. Т. Щербина дослідила склад, семантичну структуру та географію назв одягу, взуття, головних уборів та прикрас у говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя [17].

Мета нашої розвідки – проаналізувати назви чоловічого піджака, зафіксовані в середньополіських говірках, виявити специфіку функціонування цієї складової чоловічого костюма, визначити принципи мотивації та особливості словотворення досліджуваних лексем, їхню етимологію.

Як засвідчують опрацьовані етнографічні, етнологічні, історичні та мовознавчі джерела, піджак не входив до комплексу традиційного поліського костюма. Л. Пономар зазначає, що в західнополіських говірках у к. XIX – на поч. XX ст. під впливом нових різновидів одягу, що поширювалися з міста, з'явилися різні піджаки [13, с. 37]. На досліджуваній території піджак – короткий, переважно сукняний чоловічий одяг фабричного виробництва (як повсякденний, так і святковий) – стає досить поширеним у післявоєнний час, що призвело до появи низки лексем на позначення цієї складової чоловічого костюма. В усіх досліджуваних говірках ця реалія представлена лексемою *п'іджак* (фонет. вар. *пиджак*, *п'інджак*, *п'ін'джак*, *пенджак*, *пейджак*, *сп'інджак*, *пуджак*, *пинджак*, *п'інчак*, *п'ін'чак*, *п'інджак*, *п'ін'джак*) [точну локалізацію, семантику, фонетичні варіанти аналізованих назв див.: Гримашевич], яка є основною для найменування такого різновиду плечового одягу, та зрідка її суфіксальними дериватами *п'інжачок* (фонет. вар. *п'інжачок*, *п'іжачок*, *п'інчачок*), *п'інжачка*. Слово *піджак* відоме на всьому українському обширі, походить з англ. *red-jacket* 'куртка' (Фасмер, III, с. 259).

Паралельно з *п'іджак* на позначення цієї реалії зафіксовані назви *жакет*, *жакетка*, *мари́натка*, *мари́нак*, *л'ітник*, зрідка відзначені *куртас*, *ко́с'ак*, *с'ердак*, *лейбик*, *кап'тан*, *жу́нан*, *чи́мерка*, *т'вінчик*, *бруш'лак*, *бобрик*. В окремих говірках зафіксовано лексеми *ло́ут* та *абсар'дут* із семантикою 'легкий літній піджак', які вважаємо ендемізмами, оскільки вони не засвідчені в опрацьованих джерелах.

Лексема *жакет* (фонет. вар. *жак'ет*, *жекет*, *жикет*, *жик'ет*, *ж'ікет*, *жукет*) зафіксована на всій території із семантикою 'піджак із фабричної тканини', запозичена з французької мови (ЕСУМ, III, с. 185–186), можливо, через німецьку мову чи безпосередньо з французької, де є арабською за походженням (Фасмер, II, с. 34). Як зазначають інформатори, ця назва виникла пізніше, ніж *п'іджак*, здебільшого її використовують на позначення нового чи святкового чоловічого та жіночого піджака.

Лексема *мари́натка* (фонет. вар. *мар'інатка*, *мар'натка*, *мар'нетка*, *мари́нарка*, *мари́нерка*, *мар'н'ірка*, *ма́нарка*) в досліджуваних говірках поширена для називання різних видів піджаків та деяких інших видів плечового одягу (Гримашевич, с. 119), відома в інших поліських говірках: *марина́тка* 'піджак' (Лисенко-2, с. 42), 'верхній чоловічий і жіночий одяг, схожий на свитку' (Лисенко-1, с. 122), 'верхній жіночий одяг у вигляді накидки' (Лисенко-1, с. 122), надгорин. *марина́р(т)ка* 'чоловічий піджак' [1, с. 104], 'жіночий піджак' [1, с. 88], зах.-поліс. *марина́рка*, *марине́рка*, *марина́тка* 'чоловічий піджак', 'жіночий піджак' [13, с. 38]. Слово *марина́тка* запозичене з пол. *marynarka*, *marynatka* 'жакет', що похідне з *marinara* 'бушлат з відлогою, матроська куртка' (ЕСУМ, III, с. 394) від *marynarz* 'матрос' (ЭСБМ, VI, с. 242).

Лексема *л'ітник* (фонет. вар. *л'іт'ник*, *л'ітн'ік*, *л'ід'ник*, *л'етни'к*, *л'етн'ік*, *л'етн'ік*) < *літній* у досліджуваних говірках має розширену семантичну структуру, відома переважно на позначення різних видів спідниць та піджаків (Гримашевич, с. 88); є відад'єктивним суфіксальним дериватом, утвореним за темпоральною ознакою.

Назва *куртас* є, очевидно, дериватом від *курта*, мотивована довжиною виробу; *коб'ак* < *косий*, мотивована, очевидно, зовнішнім виглядом виробу. Лексема *сердак* засвідчена спорадично, не має остаточно визнаної етимології, оскільки слово вважають тюркізмом чи запозиченням із французької мови, яке з української потрапило до чеської, словацької та російської мов (Machek, с. 443).

Розширену семантичну структуру (24 значення) в досліджуваних говірках має лексема *лейб'ік* (фонет. вар. *л'ейб'ік*, *лейбик*), яка відома на позначення різних видів плечового одягу, переважно піджака (Гримашевич, с. 85). Слово *лейбик* і його деривати відомі в інших поліських говірках зі значенням 'верхній чоловічий і жіночий одяг із домашнього сукна' (Лисенко-1, с. 113), 'верхній одяг на ваті' (Лисенко-1, с. 38), 'жіночий одяг на ваті' (Лисенко-1, с. 39), запозичене через посередництво пол. мови (пол. *lejbik* 'військовий мундир; ліф, корсет, жіноча кофта, чоловічий каптан, сукняна або полотняна жилетка') з німецької (нвн. *Léibchen* 'ліф, корсаж, корсет' є зменшувальною формою від *Leib* 'тіло, талія; ліф, корсет') (ЕСУМ, III, с. 214).

Полісемантичною є й лексема *каптан* (20 значень), однак на позначення чоловічого піджака її засвідчена спорадично. Слово запозичене з тюркських мов (тур., азерб., татар. *kaftan* 'вид верхнього одягу') (ЕСУМ, II, с. 451; Преображенский, I, с. 302).

Лексема *жу'нан* у досліджуваних говірках зафіксована спорадично на позначення різних видів плечового одягу з 22 значеннями (Гримашевич, с. 50). Слово *жупан* запозичене з італійської мови, можливо, за посередництвом польської (ЕСУМ, II, с. 209; Фасмер, II, с. 66). Одяг із такою назвою, за свідченням інформантів, переважно носили заможні селяни, здебільшого шляхтичі. Зараз цю назву використовують тільки представники старшого покоління, за нею закріпилася семантика «теплий святковий чоловічий піджак».

Назва *твінчик*, очевидно, пов'язана з *твін* (від англ. *twine* – кручена нитка) – 'напіввовняна тканина з крученими нитками основи для жіночих літніх пальт' (Словник, с. 654), утворена суфіксальним способом уже на українському ґрунті.

Лексема *брушляк*, напевно, споріднена з *брусла* 'вид довгої кофти без рукавів', *брусляк* 'кожушок без рукавів, вид довгого камзола', *брушляк* 'т.с.', які походять від нвн. *Brüstlatz* 'нагрудник' (ЕСУМ, I : 314).

МО 'матеріал виготовлення' покладено в основу назви *бобрик*, яка на позначення різних видів плечового, переважно верхнього, одягу зафіксована з 11 значеннями (Гримашевич, с. 21) і пов'язана з *бобрик* 'вид сукна зі стоячим ворсом', що запозичене з російської мови (ЕСУМ, I, с. 217); як назва одягу оформлено, очевидно, уже на українському ґрунті.

Піджак військового крою в досліджуваних говірках має кілька назв. Це лексеми *френч*, *френчик* > *френч*, які на позначення цього виду піджака та із семантикою 'чоловічий сукняний піджак' зафіксовані спорадично на всій території. Слово запозичене з англ. *french* 'французький' від прізвища англійського генерала *French* у першу світову війну (Фасмер, IV, с. 207). Назва *к'імел'* (к'ім'ел') спорадично відома на позначення утепленого військового піджака; вона запозичена з нім. *Kittel* 'верхній полотняний або суконний одяг' через пол. *kitel* 'полотняний плащ-халат' (Фасмер, II, с. 451). Білоруські етимологи вважають, що в білоруську й українську мови слово потрапило з російської, тому що тільки в ній воно має значення 'куртка військової форми' (ЭСБМ, V, с. 44). Лексема *буш'лат* реалізує сему 'теплий військовий піджак', вона відома в багатьох правобережнополіських говірках зі значенням 'півпальто, піджак на ваті' (Никончук, с. 41), що із сумнівом виводять етимологи від нвн. *Brüstlatz* 'нагрудник' (ЕСУМ, I, с. 314) чи нім. *Buschurunk* 'матроська куртка, блуза' (ЭСБМ, I, с. 429). Етимологи вважають слово наслідком контамінації нім. *Buschurunk* 'рибацька блуза' і слова типу *халат* (Фасмер, I, с. 257; ЕСУМ, I, с. 314; ЭСБМ, I, с. 429).

Суттєво відрізняються назви на позначення святкового піджака, з одного боку, і старого, поношеного – з другого. Для найменування святкового піджака зафіксовано лексеми *фрак*, *жу'нан*. Слово *фрак* запозичене з нім. *Frack* < англ. *frock* 'сюртук' (Фасмер, IV, с. 205). МО 'зовнішній вигляд' переважає в назвах старого полатаного піджака: *латун*, *лантух*, оскільки такі ж лексеми в досліджуваних говірках використовують на позначення інших видів порваного одягу чи загалом старого одягу, непридатного для носіння (пор.: *латун* 'полатана свита', 'полатаний одяг', *латуни* 'старе розтоптане взуття', 'старий одяг, непридатний для носіння', *лантух* 'старий порваний одяг', 'полатана одежа', 'старе плаття').

Зауважимо, що багато елементів традиційного поліського костюма здавна використовують в обрядовості (весільній, родильній, поховальній), у веденні господарства, у народних ворожіннях, із

ним пов'язують різні звичаї, повір'я тощо. Але, як засвідчив зібраний матеріал, піджак на обстеженій території ніколи не функціонував у жодному обряді (так, у говірці с. Черевки Овруцького району Житомирської області від інформатора записано: *ко'л'іс' 'ш'і'л'і'п'інжак'і / с'в'іти' кожух'і // џ'л'етку / џек холодно'вато / то но'с'і'л'і'п'інжак / џак'і'ї назі'ва'ўса ку'цак // а з'і'мойу кожуха но'с'і'л'і' в обрадах п'інжак не^а іспол'зовал'і*). Водночас зазначимо, що зараз він є обов'язковим елементом костюма нареченого та померлої людини чоловічої статі. Це зумовлено тим, що такий різновид плечового одягу є порівняно новим, тому населення не спостерігало за цією складовою костюма упродовж багатьох років, щоб використовувати його в обрядовості чи веденні домашнього господарства для досягнення певного позитивного результату.

Як бачимо, проаналізований матеріал засвідчує формальну варіативність назв чоловічого піджака переважно на фонетичному рівні, оскільки зафіксовані фонетичні варіанти здебільшого зумовлені фонетичними рисами середньополіського говору, а також засвоєнням запозичених слів на фонетичному рівні відповідно до особливостей діалекту; спостерігаємо також варіативність на граматичному рівні (*п'інжа'чок, п'іджачка*). Проаналізовані назви закономірно утворені суфіксальним способом, оскільки він є найпоширенішим. Продуктивними для утворення назв чоловічого піджака в досліджуваних говірках є суфікси *-к(-а)* (*жа'кетка, п'іджачка*), *-ок* (*п'іджа'чок*), *-ик* (*френчик, л'ітник, бобрік*), *-чик* (*т'вінчик*), *-ак* (*ко'с'ак*), *-ас* (*куртас*). Використання значної кількості запозичених назв на позначення аналізованого різновиду одягу можна пояснити тим, що, порівняно з іншими складовими традиційного чоловічого поліського костюма, цей елемент є найновішим і формувався вже в ХХ ст., коли до народних говорів проникали запозичення як із інших мов, так і з літературної мови та засобів масової інформації. Серед запозичень виділяємо: англіцизми: *п'іджак, т'вінчик* (хоча ця назва оформлена вже на українському ґрунті); германізми: *л'ейбик, бруш'лак, к'ітел', буш'лат, лантух*; лексеми східного походження: *кап'тан, жу'тан*; полонізми: *мари'натка*; запозичення з французької мови: *жа'кет*. Питомі слов'янські назви мотивовані сезоном носіння, матеріалом виготовлення, зовнішнім виглядом, довжиною виробу тощо. Значні динамічні процеси, які відбуваються в говірках, щоденне використання реалій побуту, зокрема й піджака, призводить до появи інших назв, до зміни семантики лексем, тому практично кожна лексико-семантична група з тематичної групи лексики одягу зазнає змін, які потрібно дослідити.

Як зазначає П. Гриценко, метою дальшого пізнання лексики діалектів залишається забезпечення повноти вияву її складу, семантики, географії, функціональної диференціації, генези [5, с. 19]. Перспективи подальших наукових досліджень тематичної групи лексики та взуття середньополіського діалекту вбачаємо в поглибленні наукової інтерпретації вже зафіксованого матеріалу, у повторному обстеженні говірок, яке є актуальним із перспективою зіставлення різночасових свідчень [5, с. 19], у з'ясуванні проблеми семантичної структури лексем та динаміки номінативних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабий Ф. И. Бытовая лексика говорів среднего бассейна Горыни (названия одежды, обуви и головных уборов) : Дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02. «Украинский язык» / Ф. И. Бабий. – Ужгород, 1985. – 228 с.
2. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології / Хв. Вовк. – К. : Мистецтво, 1995. – 335 с.
3. Войтів Г. В. Назви одягу в пам'ятках української мови XIV–XVIII ст. : автореф. ... канд. філол. наук: 10.02.02 – українська мова / Г. В. Войтів. – Львів, 1995. – 24 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Т. 1–2. / О. Воропай. – К., 1991.
5. Гриценко Павло Українська діалектна лексика : реальність і опис (деякі аспекти) / П. Ю. Гриценко // Діалектна лексика : Лексикологічний, лексикографічний та лінгвогеографічний аспекти : [зб. матер. доповідей Міжнародної наукової конференції] / Відп. за вип. В. М. Куриленко. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 5–23.
6. Маслова Г. С. Народная одежда русских, украинцев и белорусов в XIX–начале XX в. / Г. С. Маслова // Восточнославянский этнографический сборник / Г. С. Маслова. – М., 1956. – С. 543–757.
7. Матейко К.І. Український народний одяг / К. Матейко. – К. : Наук. думка, 1957. – 222 с.
8. Миронова Г.М. Загальні назви одягу в давньоруській мові / Г. М. Миронова // Мовознавство. – 1977. – № 2. – С. 50–59.
9. Миронова Г.М. Назви верхнього одягу в давньоруській мові / Г. М. Миронова // Мовознавство. – 1977. – № 6. – С. 77–86.
10. Миронова Г. М. Назви конкретних видів одягу в пам'ятках давньоруської мови / Г. М. Миронова // Українське мовознавство : респ. міжвід. наук. зб. – К., 1978. – № 6. – С. 107–117.
11. Николаева Т.А. Украинская народная одежда. Среднее Поднепровье / Т. А. Николаева. – К. : Наук. думка, 1987. – 247 с.
12. Пашкова Н.І. Назви одягу в українських говорах Карпат (структурно-семантична, генетична та ареальна характеристика) / Н. І. Пашкова : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. – К., 2000. – 19 с.

13. Пономар Л.Г. Назви одягу Західного Полісся / Л. Г. Пономар. – К., 1997. – 182 с.
14. Стельмашук Г.Г. Поліські жіночі головні убори (к. XIX–поч. XX ст.) / Г. Г. Стельмашук // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 4. – С. 53–56.
15. Стельмашук Г.Г. Традиційний одяг Житомирщини / Г. Г. Стельмашук // Нар. творчість та етнографія. – 1980. – № 6. – С. 77–82.
16. Чубинський П. Мудрість віків. Українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського / П. Чубинський. – К., 1995. – Кн. 1. – 222 с.; Кн. 2. – 223 с.
17. Щербина Т. В. Середньонадніпрянсько-степове діалектне порубіжжя у світлі ізоглос : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Т. В. Щербина. – К., 2003. – 24 с.

ДЖЕРЕЛА

- Гримашевич – Гримашевич Галина. Словник назв одягу та взуття середньополіських і суміжних говірок / Г. І. Гримашевич. – Житомир, 2002. – 184 с.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови / За ред. О. С. Мельничука : В 7 т. – Т. 1–5. – К., 1982–2000.
- Лисенко-1 – Лисенко П.С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974. – 260 с.
- Лисенко-2 – Лисенко П.С. Словник середнього і східного Полісся / П. С. Лисенко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 72 с.
- Никончук – Никончук М. В. Назви одягу і взуття правобережного Полісся. – Житомир, 1998. – 230 с.
- Преображенский – Преображенский А.Г. Этимологический словарь русского языка / А. Г. Преображенский. – Т. 1–2. – М. : Изд-во ин. и нац. слов, 1959.
- Словник – Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К. : Головна редакція української радянської енциклопедії, 1977. – 776 с.
- Фасмер – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / М. Фасмер. – Т. 1–4. – М. : Прогресс, 1986–1987.
- ЭСБМ – Этимологический словарь белорусской лексики / Под ред. В. У. Мартынова. – Т. 1–6. – Минск : Наука і техника, 1978–1990.
- Machek – Machek V. Etymologický slovník jazyka českého a slovenského / V. Machek. – Praha, 1957. – 627 s.

Galyna Grymashevich

The nominations of the men's jacket in the mid-Polissya dialects

The article analyzes the names of the men's jacket, found in the Mid-Polissya dialects, the semantic structure of lexemes, the motives of their nomination, the peculiarities of word formation and etymology are determined, the perspectives of further scientific research of this topical group of clothing vocabulary are outlined.

Key words: vocabulary topical group, names of clothes, Middle Polissya dialects, lexeme, motivation.

Наталія Литвинова

КОНСТРУКЦІЇ З НЕВЕРБАЛІЗОВАНИМ ДІЄСЛОВОМ-ПРЕДИКАТОМ У СКЛАДІ ВИСЛОВЛЮВАНЬ ДІАЛЕКТНИХ ОПОВІДЕЙ-СПОГАДІВ

У статті розглянуто структурно-семантичні параметри системно-неповних (еліптичних) конструкцій, які утворюють семантику невербалізованих дієслів-предикатів, а також окреслено їх головні функції в мовленнєвій тканині діалектних оповідей-спогадів.

Ключові слова: системно-неповна конструкція, дієслово-предикат, діалектна оповідь.

Однією з провідних засад сучасної української діалектологічної науки є настанова на системне, текстове вивчення говіркових явищ, зокрема, при розгляді об'єкта дослідження усталенося урахування позалінгвістичного контексту [1, с. 3; 4, с. 42].

Особливості синтаксису розмовного мовлення – літературного й діалектного – на рівні словосполучення та речення докладно представлені в працях К. Германа, П. Дудика, Д. Баранника, В. Височиної, Т. Сердюкової, О. Земської, О. Лаптевої та ін., однак інтерпретація будови діалектного тексту як цілісної говіркової одиниці перебуває лише на початковому етапі.

Метою цієї статті є структурно-семантичний аналіз системно-неповних (еліптичних) конструкцій з невербалізованим дієсловом-предикатом у мовленнєвій тканині діалектного тексту, виявленого в мовленнєвому жанрі оповіді-спогаду. Джерелом дослідження послужили оповіді-спогади, зібрані в